

Toespraak burgemeester Els Boot, gemeente Giessenlanden – 8 mei 2013

Dames en heren,

Dank voor de uitnodiging voor deze conferentie. Het doet mij goed hier de gelegenheid te krijgen het echte verhaal van de Afghaanse 1f-er te vertellen. En het zal jullie wellicht verbazen dat mijn verhaal nauwelijks zal gaan over die 1f-ers maar des te meer over mensen zoals ik die zijn opgegroeid in een land waar het niet nodig is over je schouder te kijken.

Ik ben geboren en getogen in een parlementaire democratie. De juistheid van dit enige juiste systeem is mij met de paplepel ingegeven. Op een bijna naïeve wijze. In Nederland regeert het recht en de rechtvaardigheid. Iedereen kan er op vertrouwen dat het recht zal zegevieren. Er hoeft nooit maar dan ook nooit enige twijfel te bestaan over gezaghebbende organisaties die zorgdragen voor een gezond en veilig leven in Nederland. Organisaties die op hun beurt keurig gecontroleerd worden door onze parlementaire democratie.

De oorsprong van het kwaad is niet gelegen in het kwaad zelf maar in domme naïviteit van hen die niet willen zien wat gezien moet worden. Anders gezegd; onze vrijheid in de westerse wereld en ons onvoorwaardelijke geloof in ons democratisch systeem, met al zijn checks en balances, heeft onze waakzaamheid niet alleen doen verslappen maar ook, en erger nog, onze kritische houding ten aanzien van ons systeem doen afnemen. Hoe kan er nu in een land als Nederland onrecht bestaan? Elk jaar op 4 mei houd ik mijn publiek voor dat we waakzaam moeten zijn. Maar is er iemand die de werkelijke betekenis van deze oproep begrijpt? En begrijp ik het zelf wel?

Hoe kan er onrecht in ons land bestaan? Ons land waar we het zo goed geregeld hebben.

Als ik in een winkel rundvlees koop dan koop ik geen paardenvlees. Er zijn instanties die hierop toezien en die doen dat goed. Of niet?

Medewerkers van kinderopvanginstellingen worden keurig gescreend daar hebben wij in ons land systemen voor. Geen gewetenloze pedofielen bij onze baby'tjes. Of niet?

Matchmaking in de voetbalwereld vindt overal ter wereld plaats maar niet in Nederland. Er is vast een instantie die daarop let. Of niet?

Onze medisch specialisten zijn bijna heilig. Wat zij zeggen klopt altijd. Onze medische wereld controleert ons kwalitatief uitstekende systeem van de gezondheidszorg. Specialisten die keer op keer fouten maken in diagnoses, verkeerde benen amputeren of bij verkeerde personen organen verwijderen kan hier niet. Daar hebben we systemen voor om dat te voorkomen. Of niet?

Mensen zitten niet onschuldig in de gevangenis in Nederland. Toch?

Het zijn de volhouders na tientallen jaren, in staat zijn door het bastion van het Openbaar Ministerie heen te breken en aantonen dat Lucia de B onschuldig is. Dat de veroordeelde uit de Schiedammerparkmoord onschuldig is. En dat de vermeende moordenaars van Christel Ambrosius onschuldig bleken. Hoeveel onschuldigen zitten er nog achter de tralies?

Laat duidelijk zijn dat ik hier niet de integriteit van de deskundigen in ons rechtssysteem ter discussie stel. Wat ik denk is dat er bij ons en bij hen een absolute overtuiging is in eigen gelijk.

Maar er is iets aan het veranderen. Hoe kan ik anders een opsomming maken zoals ik zojuist deed? Over missers die gemaakt worden en die pijnlijk aantonen dat we het beslist iets minder goed doen dan we zelf vinden. Dankzij vasthoudende juristen en journalisten wordt de laatste tijd de ene na de andere misser aan ons geopenbaard. Dit zal moeten leiden tot meer zelfkritisch vermogen.

Mijn wake-up call beleefde ik in 2006 toen de Giessenlandse gemeenteraad een motie aannam. Zij vroegen mij alles in het werk te stellen om te voorkomen dat het Afghaanse gezin Naibzay op straat

zou komen te staan. Ik ging mij verdiepen in de zaak met een lichte overtuiging dat wat mij verteld werd vast en zeker goed onderzocht zou zijn door de autoriteiten. Er zou wel sprake zijn van een kleine omissie.

Helaas. De naïeve schellen vielen al snel van mijn ogen. Ik kwam tot de verbijsterende ontdekking dat ons land, mensenrechten schendt.

Dat was erg en onthutsend voor een naïef Hollands vrouwtje als ik. Maar erger nog was de ontdekking dat iedereen bij het ministerie, het OM en de IND zo vreselijk overtuigd was van hun eigen gelijk en dat elk zelfkritisch vermogen ontbrak.

Deskundigen als Rene Bruin van de INHCR kwamen er niet meer door, advocaten zoals Pieter Bogaers konden juridisch argumenteren tot zij een ons wogen. Slechts in enkele gevallen werden succesjes geboekt. In mijn analyse lukte het als iemand aan de andere kant van de tafel nog wel een restje zelfkritisch vermogen bezat.

En zoals gewoonlijk waren het de gewone mensen in de straat, de burens van het gezin, die hun afschuw uitspraken over wat het gezin werd aangedaan. Ze ontwikkelden een boosheid jegens een overheid die niet begrepen werd.

Voor mij lagen er twee opgaven. Hoe kon ik het gat dichten tussen de samenleving en overheid? En hoe kon ik de zelfgenoegzaamheid van de IND aanpakken.

Dat laatste, het aanpakken van de zelfgenoegzaamheid van de IND, bleek een schier onmogelijke taak. Maar we hielden vol. Zo'n 40 burgemeesters zijn nog steeds in gesprek met de staatsecretaris en we weten ons gesteund door de VNG. Nog steeds worden er Afghaanse 1F-ers uitgezet zonder individuele toets en met achterlating van partner en kinderen. Sommigen van hen zijn al 15, 16 jaar in Nederland. Zulk beleid noem ik niet 'streng maar rechtvaardig'. Dat noem ik snoeihard en onmenselijk. Een land als Nederland onwaardig. En in strijd met de mensenrechten waarover wij onszelf zo graag op de borst kloppen.

Toen de toenmalige minister Leers ons uitnodigde voor een gesprek, stevig geflankeerd door ambtenaren, waren de 40 burgemeesters blij. Een delegatie van vier van ons gingen in gesprek. De afspraak die met de minister gemaakt werd, was voor ons bevredigend. De afspraak voorzag in het per dossier bekijken van de zaak in bijzijn van de burgemeester. Ook de zogenaamde geheime delen van de dossiers zouden voor de burgemeesters geopend worden. Tevreden gingen wij huiswaarts. Helaas verdween de afspraak als sneeuw voor de zon en ging de minister gewoon door met het uitzetten van Afghanen.

Toen ook onze Rafiq Naibzay daarmee bedreigd werd, heb ik de politie verboden medewerking te verlenen aan zijn uitzetting. Dit na overleg met communicatiedeskundigen, juristen en een burgemeester die mij was voorgegaan met een identieke actie. Wat toen gebeurde hoef ik niet te vertellen. Daarvan bent u allen deelgenoot gemaakt via radio en tv.

Ik beriep mij op artikel 12 van de politiewet. Dit artikel biedt de mogelijkheid aan de burgemeester om in tijden van incidenten die de openbare orde raken, in zijn eigen gemeente aanwijzingen te geven aan de politie. Het doel van deze actie was niet het belemmeren van de minister in het uitvoeren van het vreemdelingenbeleid, maar het voorkomen van een openbare orde-kwestie. Overigens had mijn actie wel tot gevolg dat de minister werd gefrustreerd in het uitvoeren van het vreemdelingenbeleid maar dat was dus niet het beoogde effect.

Grappig is wel dat ik door de minister werd aangesproken op mijn onbevoegdheid om mij te beroepen op artikel 12, wat onjuist was. Maar niet op de wijze waarop ik de werking van artikel 12 had toegepast. Ik refereerde namelijk aan de gezondheidstoestand van mevrouw Naibzay die ernstig depressief is. De minister dreigde met een aanwijzing. Verder kon hij niet gaan. Want de gemeenteraad gaat over de burgemeester, niet de minister. Als hij de minister van Binnenlandse

zaken had verzocht mij te schorsen was hij in de problemen gekomen met de gemeenteraad en was er een heikele politieke situatie ontstaan. Dus eigenlijk kon hij niets.

Ik heb op radio en tv gezegd dat het een goede zaak zou zijn indien deze patstelling door juristen onder de loep zou worden genomen. Een discussie over de wederzijdse bevoegdheden van minister en burgemeester op grond van wat de wet daarover zegt is zeer wenselijk.

Wenselijk en nodig omdat het mij niet ging om competenties; wie is er nu de baas? Het ging er om dat ik ervan overtuigd ben dat een overheid rekening moet houden met zijn eigen feilbaarheid en dus over zelfkritisch vermogen beschikt. En dat die zelfde overheid bereid moet zijn, omwille van het recht en de rechtvaardigheid, zijn eigen kritisch vermogen te organiseren.

Dank u wel

Els Boot

Burgemeester gemeente Giessenlanden